

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

EUROSISTĒMAS SPECIĀLISTU MAKROEKONOMISKĀS IESPĒJU APLĒSES EURO ZONAI

Pamatojoties uz informāciju, kas pieejama līdz 2009. gada 22. maijam, Eurosistēmas speciālisti sagatavoja euro zonas makroekonomiskās attīstības iespēju aplēses.¹ Atspoguļojot pasliktinātu pasaules tautsaimniecības izaugsmes un iekšzemes pieprasījuma perspektīvu, paredzams, ka reālā IKP gada vidējais kāpums 2009. gadā būs no -5.1% līdz -4.1%. 2010. gadā, uzlabojoties pasaules un iekšzemes situācijai, IKP kāpums būs no -1.0% līdz 0.4%. Paredzams, ka inflāciju mazinās ekonomiskās aktivitātes palēnināšanās un – tuvākajā laikā – preču cenu radītie bāzes efekti. Gaidāms, ka 2009. gadā vispārējā SPCI vidējais pieauguma temps būs 0.1–0.5% un 2010. gadā – 0.6–1.4%.

A ielikums

TEHNISKIE PIENĒMUMI PAR PROCENTU LIKMĒM, VALŪTU KURSIEM, PREČU CENĀM UN FISKĀLO POLITIKU

Tehniskie pieņēmumi par procentu likmēm un gan enerģijas, gan neenerģijas preču cenām balstīti uz tirgus gaidām atbilstoši stāvoklim 2009. gada 13. maijā.¹ Pieņēmums par īstermiņa procentu likmēm ir tīri tehniska rakstura. Šīs procentu likmes nosaka pēc 3 mēnešu EURIBOR, tirgus gaidas iegūstot, pamatojoties uz biržā tirgto nākotnes līgumu procentu likmēm. Balstoties uz šo metodi, īstermiņa procentu likmes no šā gada 2. ceturkšņa līdz 4. ceturksnim būs pamatā stabilas (aptuveni 1.2%). Gaidāms, ka 2010. gadā tās paaugstināsies vidēji līdz 1.6%. Tirgus gaidas attiecībā uz euro zonas valstu valdības 10 gadu obligāciju nominālajām peļņas likmēm rāda, ka paredzams neliels kāpums no vidēji 4.2% 2009. gadā līdz 4.6% 2010. gadā. Pamataplēsē ņemti vērā pašreizējie stingrie finansēšanas nosacījumi, bet arī ietverts pieņēmums, ka banku aizdevumu procentu likmju starpības ar minētajām procentu likmēm iespēju aplēšu periodā nedaudz samazināsies. Līdzīgi tiek pieņemts, ka pašlaik stingrie kredītēšanas nosacījumi iespēju aplēšu periodā pakāpeniski tiks atviegloti. Runājot par preču cenām, pamatojoties uz tendenci biržā tirgto nākotnes līgumu tirgū divu nedēļu periodā, kas beidzās pēdējā datu aktualizēšanas termiņā, pieņemts, ka gada vidējās naftas cenas 2009. gadā būs 54.5 ASV dolāri par barelu un 2010. gadā – 65.5 ASV dolāri par barelu. Gaidāms, ka pārtikas preču cenas pasaulē 2009. gadā samazināsies par 10.9%, pirms tās atkal paaugstināsies 2010. gadā. Prognozēts, ka citu preču (t.i., neenerģijas un nepārtikas preču) cenas ASV dolāros 2009. gadā būtiski (par 24.7%) samazināsies un 2010. gadā palielināsies par 9.2%.

Izdarīts arī tehniskais pieņēmums, ka iespēju aplēšu periodā divpusējie valūtu kursi nemainās salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem, kas dominēja divu nedēļu laikā līdz pēdējam datu aktualizēšanas termiņam. Tas nozīmē, ka euro kurss attiecībā pret ASV dolāru 2009. gadā ir 1.33 un 2010. gadā – 1.34 un ka efektīvais euro kurss 2009. gadā būs vidēji par 0.6% zemāks nekā 2008. gada vidējais rādītājs un 2010. gadā – vidēji par 0.1% augstāks nekā 2009. gada vidējais rādītājs.

¹ Naftas un pārtikas cenu pieņēmumi balstīti uz biržā tirgto nākotnes līgumu cenām līdz 2010. gada beigām. Tiek pieņemts, ka pārējo preču cenas līdz 2010. gada 2. ceturksnim atbildīs biržā tirgto nākotnes līgumu cenām un pēc tam attīstīsies atbilstoši pasaules ekonomiskajai aktivitātei.

¹ Eurosistēmas speciālistu makroekonomiskās iespēju aplēses kopīgi izstrādā ECB un euro zonas valstu NCB speciālisti. Šīs iespēju aplēses divas reizes gadā izmanto par pamatu Padomes vērtējumam par tautsaimniecības attīstību un cenu stabilitātes riskiem. Sīkāka informācija par izmantotajām procedūrām un metodēm sniegta dokumentā *A guide to Eurosystem staff macroeconomic projection exercises* (ECB, 2001. gada jūnijs), kas pieejams ECB interneta lapā. Lai atspoguļotu ar iespēju aplēsēm saistīto nenoteiktību, katra mainīgā lieluma atainošanai izmanto diapazonus. Katra mainīgā lieluma un katra perioda robežas atbilst uz modeli balstītam 75% varbūtības intervālam. Izmantotā metode izskaidrota dokumentā *New procedure for constructing ECB staff projection ranges* (ECB, 2008. gada septembris), kas arī pieejams ECB interneta lapā. Ņemot vērā pastāvošos ārkārtas ekonomiskos un finanšu apstākļus, pašlaik ar iespēju aplēsēm saistītā nenoteiktība ir lielāka nekā parasti.

Pieņēmumi par fiskālo politiku pamatoti uz atsevišķu euro zonas valstu budžeta plāniem, kas bija pieejami 2009. gada 13. maijā. Tie ietver visus politikas pasākumus, kurus jau apstiprinājuši valstu parlamentanti vai kurus valdības jau detalizēti izstrādājušas un kurus varētu apstiprināt likumdošanas procesā.

STARPTAUTISKĀ VIDE

Pasaules tautsaimniecības perspektīvu joprojām nosaka finanšu krīzes ietekme. Globālajā tirdzniecībā 2008. gada beigās un 2009. gada sākumā bija vērojams nepieredzēts un sinhrons kritums. Šī lejupslīde bija ļoti sinhrona visās valstīs, jo starptautiskās tirdzniecības sabrukums pastiprinājis finanšu satricinājuma sākotnējo negatīvo ietekmi. Tomēr īstermiņa rādītāji pēdējos mēnešos sasnieguši zemāko līmeni, un paredzams, ka 2009. gada beigās atsāksies globālās aktivitātes izaugsme. Tomēr gaidāms, ka iespēju aplēšu periodā saglabāsies lēna pasaules tautsaimniecības attīstība, atspoguļojot plaši izplatīto nepieciešamību veikt bilanču uzlabošanu. Paredzams, ka kopumā pasaules reālais IKP ārpus euro zonas esošajās valstīs 2009. gadā vidēji samazināsies par 1.6%, bet 2010. gadā pieaugs par 2.1%. Tādējādi gaidāms, ka 2009. gadā euro zonas eksporta tirgos pieaugums samazināsies par 13.0%, bet 2010. gadā atkal atjaunosies (1.0%).

REĀLĀ IKP PIEAUGUMA IESPĒJU APLĒSES

Euro zonas tautsaimniecību negatīvi ietekmējusi pasaules tautsaimniecības pavājināšanās, sarūkoša konfidence un stingri finansēšanas nosacījumi. Saskaņā ar *Eurostat* ātro aplēsi euro zonas reālais IKP 2009. gada 1. ceturksnī samazinājās par 2.5%. Šādam rezultātam un negatīvajai izaugsmei 2008. gada pēdējos trijos ceturkšņos bijusi liela mehāniska negatīva ietekme (līdz pat -4 procentu punktiem) uz IKP gada pieauguma rādītāju 2009. gadā. Vērojama euro zonas IKP kritums atspoguļo spēju eksporta samazināšanos, ko izraisījis pasaules tirdzniecības sabrukums. Krasais eksporta apjoma kritums, zemā konfidence un finansēšanas ierobežojumi izraisījuši arī būtisku ieguldījumu uzņēmējdarbībā samazināšanos, bet atbrīvošanās no krājumiem ierobežojusi izaugsmi. Atbilstoši nesējai apsekojumu rādītāju stabilizācijai, kas norāda, ka ceturkšņa izaugsmes zemākais punkts tika sasniegts 2009. gada sākumā, gaidāms, ka šā gada atlikušajos mēnešos aktivitātes samazināšanās temps būs daudz mazāks nekā nesēj novērotais. Paredzams, ka pēc stabilizācijas perioda ceturkšņa pieauguma temps no 2010. gada vidus būs pozitīvs. Šāda tendence atspoguļo gaidāmo tālāku pasaules un iekšzemes situācijas uzlabošanu, normalizējoties stāvoklim finanšu tirgos un uzlabojoties konfidencei – daļēji makroekonomiskās atbalsta politikas dēļ. Paredzams, ka IKP gada vidējais pieaugums 2009. gadā būs no -5.1% līdz -4.1%, pirms 2010. gadā tas atkal paaugstināsies (-1.0-0.4%).

Gaidāms, ka no IKP iekšzemes komponentiem galvenokārt 2009. gadā veikto lejupvērsto korekciju un nākamajā gadā paredzamā arvien mazāk negatīvā izaugsmes tempa dēļ saruks kopējais ieguldījumu apjoms. Gaidāms, ka privātie nemājokļu ieguldījumi samazināsies īpaši neliela ārējā pieprasījuma, ārkārtīgi zemas jaudu izmantošanas un peļņas sarūkuma dēļ. Iespēju aplēses par ieguldījumiem mājokļi atspoguļo arī dažās valstīs notiekošās mājokļu cenu korekcijas. Atbilstoši fiskālo pasākumu programmām, kas publicētas vairākās euro zonas valstīs, tiek uzskatīts, ka reālie valsts ieguldījumi 2009. gadā strauji pieaugs, pirms samazināsies nākamajā gadā.

Gaidāms, ka arī privātā patēriņa pieauguma temps iespēju aplēšu periodā būs neliels, taču ne tik mazs kā citu pieprasījuma sastāvdaļu pieauguma temps. Šī tendence pamatā atspoguļo reāli rīcībā esošo ienākumu pieauguma tendenci. Tiek lēsts, ka reālie ienākumi aplēšu periodā pamatā būs stabili. Gaidāms, ka tos visā aplēšu periodā, īpaši 2009. gadā, negatīvi ietekmēs nodarbināto skaita samazinājums, bet veicinās zemā inflācija un dažās euro zonas valstīs īstenoto fiskālo pasākumu programmas, kas stimulē pārvedumus un samazina nodokļus. Tiek uzskatīts, ka visā iespēju aplēšu periodā privātā patēriņa pieauguma temps būs nedaudz mazāks nekā reālo ienākumu kāpuma temps, jo gaidāms, ka saistībā ar lielu ekonomisko nenoteiktību, pieaugošo bezdarbu un majsaimniecību labklājības samazināšanos, ko jūtami ietekmē mājokļu cenu sarūkums, saglabāsies augsts piesardzības ietaupījumu līmenis.

1. tabula. Makroekonomiskās iespēju aplēses euro zonai

(gada vidējās pārmaiņas; %) ^{1), 2)}

	2008	2009	2010
SPCI	3.3	0.1 – 0.5	0.6 – 1.4
Reālais IKP	0.6	-5.1 – -4.1	-1.0 – 0.4
Privātais patēriņš	0.3	-1.3 – -0.5	-1.1 – 0.3
Valdības patēriņš	2.0	1.4 – 2.0	0.9 – 1.7
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-0.3	-12.3 – -10.1	-6.1 – -2.1
Eksports (preces un pakalpojumi)	0.8	-16.6 – -14.0	-2.0 – 1.0
Imports (preces un pakalpojumi)	0.9	-13.8 – -11.2	-3.0 – 1.4

1) Reālā IKP un tā sastāvdaļu iespēju aplēsēs izmantoti atbilstoši darbadienu skaitam koriģēti dati. Eksporta un importa iespēju aplēsēs ietverta euro zonas iekšējā tirdzniecība.

2) Šajos rādītājos Slovākija ietverta jau 2008. gadā, izņemot attiecībā uz SPCI, kur Slovākija ietverta tikai no 2009. gada. 2009. gada vidējās procentuālās pārmaiņas aprēķinātas, iekļaujot Slovākiju euro zonā jau 2008. gadā.

Paredzams, ka 2009. gada 1. pusgadā ievērojami samazināsies euro zonas eksports, atspoguļojot pašreizējo ārējā pieprasījuma kritumu. Turpmāk pēc gaidāmās pasaules pieprasījuma atgūšanās paredzams, ka eksporta pieauguma temps pakāpeniski atkal kļūs pozitīvs. Līdzīgi gaidāms, ka euro zonas imports 2009. gadā samazināsies, apsteidzot paredzamo iekšzemes pieprasījuma kritumu, bet tiek lēsts, ka tas atveselosies nākamajā gadā, pieaugot galapieprasījumam. Ņemot vērā, ka gaidāmā eksporta samazināšanās pārsniedz importa kritumu, neto tirdzniecība būtiski veicina IKP samazināšanos 2009. gadā. Paredzams, ka 2010. gadā neto tirdzniecības devums būs pamatā neitrāls.

Atspoguļojot ekonomiskās aktivitātes prognozes, gaidāms, ka euro zonā nostrādāto stundu kopskaits samazināsies visā iespēju aplēšu periodā. Lai gan paredzams, ka šīs korekcijas sākotnēji pārsvarā izraisīs stundu skaita samazināšana uz vienu strādājošo, gaidāms, ka tās arvien vairāk ietekmēs nodarbināto skaitu. Tiek lēsts, ka darbaspēka pieprasījumu mazinās arī parastā algu neelastība krasas ekonomiskās aktivitātes palēnināšanās kontekstā. Atspoguļojot nodarbinātības iespēju aplēses, gaidāms, ka bezdarba līmenis iespēju aplēšu periodā paaugstināsies.

CENU UN IZMAKSU IESPĒJU APLĒSES

Pēc spējā SPCI inflācijas krituma kopš 2008. gada vidus gaidāms, ka inflācija turpinās samazināties līdz 2009. gada vidum, vasarā un rudenī īslaicīgi atrodoties zem nulles. Paredzams, ka pēc tam inflācija atkal paaugstināsies. Īstermiņa tendences pamatā galvenokārt ir spēcīgi lejupvērsti bāzes efekti un agrākais preču cenu kritums. Gaidāms, ka gada inflācijas vidējais pieaugums 2009. gadā būs 0.1–0.5%, pirms tas atkal paaugstināsies 2010. gadā (0.6–1.4%). Paredzams, ka SPCI (izņemot enerģiju) lejupvērstā tendence būs vērojama līdz 2010. gadam, atspoguļojot kopējā pieprasījuma samazināšanos.

Gaidāms, ka ārējo cenu spiediens 2009. gadā saruks, galvenokārt atspoguļojot iepriekšējos un turpmākos pieņēmumus par preču cenu dinamiku. Paredzams, ka pēc tam importa cenas mazliet pieaugs, nedaudz paaugstinoties gan preču cenām, gan konkurentu cenām visā pasaulē.

Runājot par iekšzemes cenu spiedienu, gaidāms, ka 2009. gadā būtiski samazināsies atlīdzības vienam nodarbinātajam pieaugums, ņemot vērā darba tirgus pasliktināšanos, inflācijas samazināšanos un viena nodarbinātā nostrādāto stundu skaita samazinājumu. Paredzams, ka darba samaksas kāpums īpaši būtiski saruks privātajā sektorā, un tiek uzskatīts, ka algas valsts sektorā reaģēs lēnāk. Gaidāms, ka 2009. gadā būs spēcīgs gada vienības darbaspēka izmaksu pieaugums, atspoguļojot algu neelastību, kas saistīta arī ar 2 gadu darba līgumu izmantošanu, un lēno darbaspēka pielāgošanos, strauji sarūkot IKP un tam izraisot

negatīvu darba ražīguma kāpumu. Tomēr paredzams, ka vienības darbaspēka izmaksas pamatā būs stabilas, atkal palielinoties darba ražīgumam saskaņā ar ciklisku uzlabošanos 2010. gadā. Gaidāms, ka peļņas maržas absorbēs spējo vienības darbaspēka izmaksu pieaugumu 2009. gadā. Tādējādi, ekonomiskajai aktivitātei pakāpeniski atvēršoties, paredzams, ka peļņas maržas atkal palielināsies, jo uzņēmumi centīsies atgūt daļu agrāko zaudējumu.

SALĪDZINĀJUMS AR 2009. GADA MARTA IESPĒJU APLĒSĒM

Salīdzinājumā ar 2009. gada marta "Mēneša Biļetenā" publicēto reālā IKP pieauguma diapazonu 2009. gadā paredzamais pieauguma diapazons koriģēts un samazināts. Šī korekcija atspoguļo gandrīz vienīgi ievērojami zemāku pieauguma tempu 2009. gada 1. ceturksnī, nekā tika iepriekš prognozēts, saistībā ar zemāku aktivitāti visā pasaulē, kas būtiski samazināja eksportu un iekšzemes pieprasījumu. 2010. gada diapazoni tikai nedaudz lejupvērsti koriģēti, atspoguļojot 2009. gadā vērojamās tautsaimniecības izaugsmes palēnināšanās novēloto ietekmi.

SPCI inflācijas diapazons 2009. gadam ir nedaudz zemāks nekā 2009. gada marta iespēju aplēsēs. Diapazons 2010. gadam kopumā nav mainīts. Pamatā nemainīgās iespēju aplēses atspoguļo faktu, ka aktivitātes, kas zemāka, nekā iepriekš prognozēts, ietekmi kopumā kompensē preču, īpaši naftas, cenas, kuras saskaņā ar pieņēmumiem paaugstināsies.

2. tabula. Salīdzinājums ar 2009. gada marta iespēju aplēsēm

(gada vidējās pārmaiņas; %)

	2009	2010
Reālais IKP – 2009. gada marts	-3.2 – -2.2	-0.7 – 0.7
Reālais IKP – 2009. gada jūnijs	-5.1 – -4.1	-1.0 – 0.4
SPCI – 2009. gada marts	0.1 – 0.7	0.6 – 1.4
SPCI – 2009. gada jūnijs	0.1 – 0.5	0.6 – 1.4

B ielikums

CITU INSTITŪCIJU PROGNOZES

Ir pieejamas arī vairākas starptautisko organizāciju un privātā sektora iestāžu sagatavotās prognozes euro zonai. Taču šīs prognozes nav precīzi salīdzināmas cita ar citu vai ar Eurosistēmas speciālistu makroekonomiskajām iespēju aplēsēm, jo tās nav sagatavotas vienā laikā. Turklāt to pieņēmumi par fiskālajiem, finanšu un ārējiem mainīgajiem lielumiem, t.sk. naftas un citu preču cenām, iegūti, izmantojot atšķirīgas (daļēji nenorādītas) metodes. Visbeidzot, dažādās prognozēs izmantotas atšķirīgas metodes datu koriģēšanai atbilstoši darbadienu skaitam (sk. tabulu).

Pašlaik pieejamās citu institūciju prognozes rāda, ka euro zonas reālais IKP 2009. gadā samazināsies par 3.4–4.2%. 2010. gadā gaidāms pieaugums (-0.4–0.3%). Lai gan lielākā daļa prognožu iekļaujas Eurosistēmas speciālistu iespēju aplēšu diapazonos, dažas prognozes 2009. gadam pārsniedz šo diapazonu. Tas, visticamāk, atspoguļo faktu, ka to sagatavošana tika pabeigta, pirms kļuva zināma 2009. gada 1. ceturkšņa reālā IKP kāpuma tempa ātrā aplēse. Vienlaikus visas prognozes 2010. gadam iekļaujas Eurosistēmas iespēju aplēšu diapazonos.

Attiecībā uz inflāciju pieejamās prognozes paredz, ka vidējā SPCI gada inflācija 2009. gadā būs 0.4–0.6% un 2010. gadā – 0.6–1.3%. Tātad lielākā daļa pieejamo inflācijas prognožu kopumā atbilst Eurosistēmas speciālistu iespēju aplēšu diapazoniem.

Euro zonas reālā IKP pieauguma un SPCI inflācijas prognožu salīdzinājums

(gada vidējās pārmaiņas; %)

	Publiskošanas datums	IKP pieaugums		SPCI inflācija	
		2009	2010	2009	2010
SVF	2009. gada 16. aprīlis	-4.2	-0.4	0.4	0.6
Eiropas Komisija	2009. gada 3. maijs	-4.0	-0.1	0.4	1.2
<i>Survey of Professional Forecasters</i>	2009. gada 14. maijs	-3.4	0.2	0.5	1.3
<i>Consensus Economics</i> prognozes	2009. gada 15. maijs	-3.7	0.3	0.4	1.2
OECD	2009. gada 31. marts	-4.1	-0.3	0.6	0.7
Eurosistēmas speciālistu iespēju aplēses	2009. gada 4. jūnijs	-5.1 – -4.1	-1.0 – 0.4	0.1 – 0.5	0.6 – 1.4

Avoti: Eiropas Komisijas ekonomiskās prognozes, 2009. gada pavasaris; SVF Pasaules tautsaimniecības perspektīvas, 2009. gada aprīlis; OECD Tautsaimniecības pagaidu perspektīvas, 2009. gada marts; *Consensus Economics* prognozes un ECB *Survey of Professional Forecasters*.

Piezīme. Gan Eurosistēmas speciālistu makroekonomiskajās iespēju aplēsēs, gan OECD prognozēs uzrādīts atbilstoši darbadienu skaitam koriģēts gada pieauguma temps, bet Eiropas Komisija un SVF gada pieauguma tempu uzrāda, neveicot korekcijas atbilstoši darbadienu skaitam gadā. Citās prognozēs nav norādīts, vai tajās uzrādītie dati ir vai nav koriģēti atbilstoši darbadienu skaitam.

© Eiropas Centrālā banka, 2009

Adrese: Kaiserstrasse 29, 60311 Frankfurt am Main, Germany
 Pasta adrese: Postfach 16 03 19, 60066 Frankfurt am Main, Germany
 Tālrunis: +49 69 1344 0
 Fakss: +49 69 1344 6000
 Interneta lapa: <http://www.ecb.europa.eu>

Visas tiesības rezervētas.

Atļauta pārpublicēšana izglītības un nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.